

Komandi partur

Vegna høg tíðina verður Miðvikan ikki aftur fyrr enn 9. januar. Tá verða tveir partar um Barentsen ættina á Sundi

Óli Jacobsen

olijacobsen@olivant.fo

um húkarnir ikki vóru so stórir, at bert teir størstu toskarnir kláraðu at gapa um teir. Føroyingar høvdu eisini tann fyrimunin, at fjøllini í Føroyum eru nógv hægri enn í Hetlandi, og tí var eisini lættari at staðfesta miðini.

Útróðrarstøðir

Fyri at styttta um teinin at rógva, høvdu hetlendingar gjørt eina skipan, sum Pløyen heldur eisini átti at verið í Føroyum. Teir finga sær útróðarstøðir so nær fiskigrunnunum sum gjørligt. Her høvdu teir skúrar við koyggjum, kundu gera sær mat, og hvíla, tá móguleiki var fyri tí. Tann týðningarmesta útróðrarstøðin var norðast á Mainland, meginoyggi í Hetlandi. Her stóðaðust fiskimenninir í vertíðini, sum var frá mai til 12. august. Her lá væl fyri at draga bátarnar upp á land, og hiðani var høgligt at rógva norður eftir og vestur eftir. Her varð fiskurin eisini virkaður, og her fekst øll mógulig útgerð. 60 bátar kundu halda til her við 6 monnum á hvørjum t.v.s. 360 mans, umframt øll onnur, sum vóru knýtt at útróðrinum.

Tilsamans vóru upp til 3.000 fiskimenn, sum róðu út frá slíkum "haaf stations", sum tó minkaðu í týðningi, tá hetlendingar fóru at nýta sluppir heldur enn seksmannafør.

Pløyen helt, at Oyndarfjørður og Hvannasund høvdu verið góð pláss í Føroyum til slík endamál, men, sum hann tekur til: "Hetta letur seg neyvan gera, so leingi einahandilin er so einaveldigur, sum hann er". Eisini krevst kunnleiki til, hvussu ein slík skipan skal setast í verk. Pløyen helt, at kanska kundu vit latið hetlendingar sjálvar sett seg niður her og harvið víst okkum, hvussu hetta skal gerast? Hilmar Kass hevur greitt frá, at hetlendingar høvdu slíkar støðir á Strondum seinna partin í 19. øld. Tá flutti enn tá tvær kvinnur við aftur til Hetlands.

Í Skotlandi

Nú skuldi leiðin ganga til Skotlands at kanna torvpressuna. Hagar fór Pløyen við rutubátinum, sum sigldi eina ferð um vikuna til Aberdeen. Ferðingin í Skotlandi var eisini sera framkomin. Ferðast var við postvogninum við ikki færri enn fýra hestum, so tað gekk við rúkandi ferð! Teir vóru júst byrjaðir við jarnbreytum, sum var eitt satt ævintýr, og hetta royndi Pløyen eisini.

Aftan á nógv stríð eydnaðist honum at koma í samband við uppfinnaran av torvpressuni. Men her var ikki nógv at heinta. Pressan kundi bert taka eina torvu í senn. Eftir at hon var pressað, skuldi hon framvegis turkast, so her var ikki nógv at vinna, og tað frættist heldur ikki aftur um hana.

Bátarnir liggja inni

Grøvin hjá Mourits Mohr beint við Havnar kirkju. Innskriftin á steinum er:
HER UNDER HVILER
MOURITZ MOHR
KONGSLEILENDING I HØIVIG
FØDT DEN 26. JULI 1820
DØD DEN 30. JUNI 1857
BEGRÆDT AF KONE OG 10 BØRN
FRED MED DIT STØV

Í Skotlandi vitjaði Pløyen eisini eitt virki, sum virkaði lýsi úr spiki. Hann keypti sær eisini fræ at hava heim til Føroya.

Til Orknoyggar

Síðan fór Pløyen aftur til Hetlands, og hiðani fór hann til Orknoyggar. Fremsta endamálið við hesi ferðini tyktist at hava vera at útvega setepli. Hetta royndi hann eisini í Skotlandi, men nøgdirnar hann vildi hava, vóru ov smáar til, at tað loysti seg at senda skip við teimum. Tann stóra forðingin var, at eitt skip, sum kom til Føroyar við farmi, ikki kundi taka farm við sær heim aftur. Hesum forðaði einahandilin fyri. Men nú fekk hann bílagt 350 tunnur av seteplum.

Pløyen royndi eisini at bota um ferðasambandið millum Føroyar og Danmark umvegis Hetland. Tað var nú sera óhøgligt ikki at hava samband til Danmarkar í eitt hálv ár um veturin! Men tað eydnaðist

ikki at fáa gjørt nakað á hesum øki.

Um Orknoyggar segði Pløyen, at her er tað landbúnaður, sum var tann stóra vinnan, og teir høvdu eisini ein týðandi útflutning av landbúnaðarvørum. Her var tó eisini helt fitt av fiskiskapi.

Sildaveiða

Pløyen fer so aftur til Hetlands, har hann hittir føroyingarnar aftur, sum høvdu verið her alla tíðina. Nú greiddi Pløyen frá sildafiskiskapinum. Sildin varð veidd við gørnum. Á landi varð hon geld, sum vit kalla tað, og saltað í tunnur. Sildin varð lögð í fløgur, soleiðis sum eisini varð gjørt í Føroyum nógv ár seinni. Hetta gav heilt nógv arbeiði, serliga til konufólkini. Bert til at gera tunnur vóru 40 bøkjarar í sving.

Sildarveiðan var fyri fríar menn. Her áttu menn bát og reiðskap og vóru ikki heftir at harramonnum.

Her var eisini ein stór hollenskt sildaveiða. Tað kundu vera fleiri

Poul á Látrinum, ein í ferðalagnum

enn hundrað hollenskt sildaskip inn í Leirvikini.

Føroyingar betri fyri enn hetlendingar

At enda gjørdi Pløyen sammetingar millum hetlendingar og føroyingar. Hetlendingar vóru kúgaður og undirbrotligir, men teir eru blíðir móti fremmandum. Størsti munurin var á konufólkunum. Klæðini hjá hetlensku konufólkunum vóru vánalig og ofta vóru tær skitligar. Tá var stórur munur á, at tær føroysku kvinnurnar riggaðu betur.

Íbúðarviðurskiptini vóru góð hjá tí betra slagnum, men stak vánalig hjá vanligu fólkunum. Tá var munur á, sum tann vanligi føroyingurin búði betur.

Tann 5. september var tíðin kom in at fara heim aftur. Sendinevndin fekk serflutning heim, tí keypmaðurin Ogilvy lat teimum sína egnu slupp til heimferðina, og 9. september vóru teir aftur í Føroyum, har alt framvegis "Gud være lovet" var, sum tá teir fóru.

Tað er einki at ivast, at henda ferðin var til gagns fyri føroyingar og ikki minst fyri menninar sum vóru við. Teir blivu allir kendir framburðsmenn í Føroyum.

Mourits Mohr fekk eisini roynt ta inntil tá ókendu línuna, tá hann setti línu um Hoyvíkshólm og fekk

fýra kalvar á. Men Mourits doyði í 1857 bara 37 ára gamal frá konu og 10 børnum. Men konan, Marin, var ikki fyri ongum. Hon stýrði garðin í besta lagi, og doyði 90 ára gomul í 1907. Hon er fyrr umrødd í røðini Hendur ið Sleptu. Hon hjálpti enn tá synunum Jens og Hans at keypa skip!

Pól Joensen á Látrinum (1778-1850) var úr Hósvík men kom ungur til fosturforeldur á Eiði. Hann arvaði tey og gjørdist múgvandi og mætur maður við góðum sambandi til embætismenn í Havn.

Poul Joensen (1791-1851), Poul í Búð, lærði til snikkara í Danmark. Hann bygdi fleiri skip. Tað vóru javnan boð send eftir honum til serligar uppgávur sum kirkjumið

Sum sagt er hetta ein hugtakandi bók, sum eigur at verða lísín av øllum. Føroyska útgávan hevur notur, nærri frágreiðingar, navnskrá, kort og myndir, og hetta ger hana eyka virðismikla.

Bókin skuldi eisini kunnað stimbra áhugan fyri grannar okkara fyri sunnan, sum vit fyrr á døgum høvdu meira samband við enn nú. Hetta var serliga galdandi fyri Hetland, sum til dømis við sínámillum fót bólt skappingum, sum vinaløg eisini komu burtur út.

Forlagið er Stiðin. Bókin kostar kr. 250.